

V

Ἡ βροχὴ εξακολουθοῦσε ἀργὰ καὶ ἑνθμικὰ. Πόσες φορές ἡ φύσις ἀντιγράφει τὴν ἐσωτερικὴν μας διάθεση. Ὑπάρχει κάτι ποῦ μᾶς ἐνώνει μαζί της. Καὶ λέμε μαζί της τὸ ἴδιο τραγοῦδι. Καὶ κλαῖμε μαζί της τὸν ἴδιο πόνο.

Ἡ Ἄγνη ἔριξε μιὰ τελευταία ματιὰ μέσ' στὸ δωμάτιο καὶ ἔπνιξε μέσα της ἕνα βαθὺ λυγμὸ. Βγῆκε ἀπ' τὴ πόρτα καὶ προχώρησε.

Ποῦ πήγαινε τάχα; . . .

Οἱ δρόμοι ποῦ περνοῦσε ἦσαν ἀδειανοὶ. Τὰ σπίτια γύρω της ἦσαν ὠχρὰ. Τὰ βήματά της χτυποῦσαν κουρασμένα κ' ἕνας μακρυνὸς ἀντίλαλος τὰ ξανάφερνε βαρειά σὰν σύμβολα τῆς συμφορᾶς ποῦ ἦταν ἀπάνου τους φορτωμένη.

„Ὡς πότε, Θεὲ μου, ὡς πότε;!“ ἦσαν τὰ λόγια ποῦ κάθε τόσο βγαίναν ἀπ' τὰ χεῖλη της.

Κι' ὁ δρόμος γινόταν πάντοτε πιὸ μακρυνὸς! . . .

B. Κεφάλαιο.

I

Τὸ δωμάτιο ποῦ τὸν εἶχαν κλείσει ἦταν πυκνὰ κατοικημένο. Ὁ Ἀνδρέας ὁμως στριμωγμένος σὲ μιὰ γωνία δὲν ἔβλεπε κανένα, δὲν μιλοῦσε μὲ κανένα. Δὲν ἤξερε διόλου ποῦ βρισκότανε. Οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἦσαν ἐμπρὸς του πάλευαν ὅλοι μὲ τὸ σκοτάδι ποῦ τοὺς ἔπνιγε. Ἄλλοι μὲ τὸ

σκοτάδι ποῦ ἦταν γύρω τους, κι' ἄλλοι — οἱ πῖο δυστυ-
χισμένοι — μὲ τὸ σκοτάδι ποῦ ἦταν μέσα τους.

Ἦταν πρωτὶ ἀκόμα ὅταν τὸν πήρανε γιὰ τὴν ἀνάκριση.
Μιὰ ἦταν ἡ ἀπάντησίς του σὲ κάθε τους ἐρώτημα:

„Δὲν ξέρω τίποτα . . . Δὲν θέλω τίποτα νὰ ξέρω. . .!“

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Νόμου προσφέρθησαν νὰ τὸν βοη-
θήσουν καὶ τὸν ἐρώτησαν ἂν ἤθελε νὰ ὑποβληθῆ σὲ ἰατρικὴ
ἐξέταση. Αὐτὸς ἀρνήθηκε.

Ὅταν τὸν ζαναπήγαν στὴ φυλακὴ, ἓνα παιδὶ τὸν ἐπ-
λησίασε δισταχτικὰ καὶ φοβισμένα.

„Γιὰ ποῦ ταξειδεύουμε, πατέρα;“ τὸν ἐρώτησε.

Ὁ Ἀνδρέας τὸ κύτταζε μὲ περιέργεια καὶ ἀπορία. Δὲν
ἤξερε τί ν' ἀπαντήσῃ.

„Παιδὶ μου,“ τοῦ λέει σὲ λίγο, „πέρασες ἀπ' τὸ γιατρὸ;“

„Ὁχι! ὄχι ἀκόμα! δὲ φτάσαμε ἀκόμα στὸ λιμάνι!“

Ὁ Ἀνδρέας δὲν ἄργησε ν' ἀντιληφθῆ ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ
σύγκριση ἐντυπώσεων. Πῆρε τὸ παιδὶ ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὸ
τροάβηξε στὴν ἄκρη.

„Ἐλα κάθισε στὸ πλάϊ μου,“ τοῦ λέει μὲ μιὰ φωνὴ
ἀληθινὰ πονεμένη.

„Ἄχ! πατέρα!“ ἦσαν τὰ λόγια ποῦ τὸ παιδὶ ξεχώρισε
ἀνάμεσα ἀπ' τοὺς λυγμοὺς του.

Σὲ λίγο:

„Πῆς μου, παιδὶ μου, πῶς βρέθηκες 'δῶ μέσα;“

„Δὲ ξέρω . . . ἡ μητέρα μου μ' ἔφερε!“

„Πῆς μου, παιδὶ μου, τὴν ἱστορία σου. . . Ὡς ποῦ
νὰ φτάσουμε θ' ἀργήσουμε ἀκόμα. . .!“

„Νὰ σοῦ 'πῶ γιὰ τὴ μητέρα μου; . . . ὄχι! μὲ πονάει
ἡ καρδιά μου σ' ἂν συλλογίζομαι πῶς μὲ φίλησε γιὰ τελευ-

ταία φορά. Νὰ σοῦ μιλήσω γιὰ μένα; Τὶ κερδίζεις ἂν ἀκούσης τ' ὄνομά μου;

Καὶ σὲ λίγο ἐπρόσθεσε:

«Γιὰ μένα τίποτα περισσότερο δὲ ξέρω ἀπ' τ' ὄνομά μου!»

«Πόσων χρόνων εἶσαι;

«Ἐκλείσα τὰ δεκαοχτὼ. Θυμᾶμαι ποῦ ἔκλαιγα ὅταν γεννήθηκα γιὰτι μοῦ ἄρεσε καλύτερα ποῦ ἤμουν ἀγέννητος!»

Τὰ τελευταῖα του λόγια ἀξίζανε μιὰ μακρυνή σιωπή.

Ὁ Ἀνδρέας εἶχε βυθισθῆ στὸν ἑαυτὸ του. Ἔνοιωσε μέσα του ἄξαφνα σὰν κἄτι νὰ ξεδιάλυνε.

«Μίλα, παιδί μου, μίλα ἀκόμα, μίλα ὅσο μπορεῖς περισσότερο. . . Δὲ ξέρεις τί σημαίνουνε τὰ λόγια σου γιὰ μένα.»

Μὰ τὸ παιδί πιά δὲν ἐμίλησε. Εἶχε βγάλει ἀπὸ τὴ τσέπη ἓνα χαρτὶ κ' ἓνα μολύβι κ' ἄρχισε νὰ σχεδιάζῃ κἄτι.

«Τὶ εἶνε αὐτὸ, παιδί μου; . . . Ποιὰ εἶνε αὐτὴ, παιδί μου;

«Τὴν εἶδα ἀπόψε σὶ ὄνειρό μου, πατέρα!»

II

Ἡ νύχτα ποῦ ἐπακολούθησε ἦταν ἡ νύχτα τοῦ Πεπρωμένου. Ἔτσι τὴ γνωρίσαμε στὸ δρόμο τῆς Ἀγνῆς. Τὴν ἴδια σημασία εἶχε καὶ στὴ ζωὴ τοῦ Ἀνδρέα.

Ἀπάνου 'ς ἓνα ξύλινο κρεβάτι ἀποκοιμήθηκε. Ὅταν ἐξύπνησε ἦταν πιά σκοτάδι. Ἐξω ἔπεφτε ἡ ψιλὴ καὶ σιγανὴ βροχὴ ποῦ ἐπέπρωτο νὰ διαρκέσῃ ὡς τὸ χάραμα. Ἦταν τὸ προαίσθημα ποῦ κυριαρχοῦσε τὸ βράδυ ἐκεῖνο. Ὅλοι τους ἤξεραν πῶς θὰ ξημέρωνε.

«Πατέρα! . . . ξύπνησες;» ἦταν ἡ χαρούμενη φωνὴ ποῦ ὑποδέχθηκε τὸ ξύπνημά του.

Ἦταν τὸ ἄγνωστο παιδὶ ποῦ εἶχε καθίσει πλάϊ του καὶ παρακολουθοῦσε τὸν ὕπνο του.

„Ξέρω τὸ ὄνειρο εἶδες, πατέρα!“ ἐξακολούθησε μὲ μιὰ πεποίθηση.

„Ἐγὼ, τί ὄνειρο εἶδα ἐγὼ;“

„Ναί — ναί . . . ἐσὺ . . . θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ. Θὰ ἰδῆς ὅτι τὸ ξέρω. Ὅλα . . . ὅλα τὰ ξέρω!“

Ὁ Ἀνδρέας ἀνατρίχιασε στὰ λόγια τοῦ παιδιοῦ ποῦ ἀντηχοῦσαν μὲ μιὰ πεποίθηση τόσο ἀτσάλινη σὰν τὴ πραγματικότητα.

„Ὁχι!“ τοῦ φωνάζει ἀπότομα κι' ἀνασηκώθηκε μὲ φρίκη, „δὲ ξέρεις! δὲ ξέρεις τίποτα . . .! Ψέμματα . . . ψέμματα ὅσα κι' ἂν ξέρης. Σοῦ τάειπανε γιὰ νὰ σὲ κοροϊδέψουνε.“

Ἐδῶ σταμάτησε γιὰ λίγο:

„Ἀλλὰ καὶ τί! Ποιὸς ξέρει γιὰ νὰ σοῦ τὰ εἰπῆ; Μήπως κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος τὰ ξέρω;“

Καὶ τὸ παιδὶ:

„Δὲν εἶνε τίποτα!“ τοῦ λέει, „Μονάχα ἓνα ὄνειρο! . . . Ὀνειράτα, πατέρα! . . . Δὲ βγαίνουν ἀπ' τὴ κόλαση! Μὴ τὰ φοβᾶσαι! Σοῦεἶπα πῶς εἶδες! Ὁχι, πατέρα . . . δὲν εἶδες τίποτα . . . Ἐτσι μονάχα ὅπως τὰ βλέπουμε . . . μονάχα ὅπως τὰ βλέπουμε . . . Τὶ πὶὸ πολὺ μποροῦσε νὰ ἦταν;“

Τὸ μέτωπο ὅμως τοῦ παιδιοῦ σκοτείνιασε ἄξαφνα:

„Πατέρα! . . . Μιὰ νύχτα . . . ἓνα σπίτι . . . ἓνας δρόμος . . . Πάει . . . πάει . . . κράτησέ την . . . κράτησέ την . . . Δὲν εἶνε ἀτέλειωτοι ὅλοι οἱ δρόμοι . . . εἶνε καὶ δρόμοι ποῦ τελειώνουν . . . κι' ὅσοι φτάσουν . . . γι' αὐτοὺς δὲν εἶνε γυρισμὸς!“

Τὸ παιδὶ εἶχε γείρει ἀπάνου στὸ κρεββάτι. Ἐύλινο κρεβ-

βάτι. Τὸ μέτωπό του ἔκαιγε. Ἔτρεμε δλόκληρο. Ἐνας δυνατὸς πυρετὸς τοῦ εἶχε ἀνάψει τὰ μάτια. Τὰ λόγια του ἔμοιαζαν μὲ παραλῦση.

Ὁ πατέρας ποῦ ἦταν βυθισμένος σὲ μιὰ σκέψη σκοτεινῆ, ἄρχισε νὰ μονολογῇ:

„Μιὰ νύχτα! . . . Νύχτα εἶνε ὄξω! . . . Ἐνα σπίτι! . . . Σπίτια εἶνε σὲ κάθε χῶρα! . . . Ἐνας δρόμος! . . . Ὅλοι οἱ δρόμοι φέρουν στὸ ἴδιο τέρμα . . .! Λένε πῶς τέρμα εἶνε κι' ἀρχὴ . . . Δὲ ξέρουνε τί λένε! . . . Τέρμα εἶνε τέρμα . . . Δρόμοι ποῦ εἶνε ἀτέλειωτοι; . . . Ὁχι! δὲ ξέρω τέτοιους δρόμους ποῦ εἶνε ἀτέλειωτοι! . . . Ποῦ εἶνε οἱ δρόμοι ποῦ εἶνε ἀτέλειωτοι; . . . Ποῦ φέρουν ἀφοῦ δὲ φέρουν πουθενά; . . . Ὁχι! ξέρω καλὰ! τὰ μάτια μου βλέπουν ἀκόμα . . . βλέπουν μακριὰ . . . βλέπουν ἕναν ὀρίζοντα ποῦ στήνει τέρμα καὶ στὸ πέλαγο! Ποιὸς δρόμος εἶνε πιὸ μακρὸς ἀπὸ τὸ πέλαγο; . . . Κ' ἐκεῖνο ἀκόμα ἔχει φραγμὸ . . . φραγμὸ ἔχει τὸν ὀρίζοντα! . . .“

Ὁ Ἀνδρέας ἐσώπασε καὶ παρακολουθοῦσε τ' ἄρρωστο παιδί. Τὰ μεσανυχτα ἦταν τὸ παιδί ἠρεμώτερο. Ἀνασηκώθηκε καὶ ζήτησε νερὸ.

Ὁ Ἀνδρέας κύτταξε γύρω του περίλυπα. Νερὸ! νερὸ δὲν ἔχουν οἱ φυλακισμένοι.

Σὲ λίγο:

„Πατέρα! Ξέρεις τί σημαίνει μιὰ νύχτα σ' ἄν καὶ τούτη ποῦ περνάει κανεὶς μὲ πυρετὸ;“

Ἐδῶ σταμάτησε γιὰ λίγο:

„Γιατὶ κυττάζεις τόσο παράξενα;“

„Λέγε! . . . προχώρει . . . μὴ στέκεσαι ὅπου δὲν εἶνε τελεία . . . θέλω ν' ἀκούσω . . . Πῆς μου . . . τί σημαίνει ἡ τέτοια νύχτα;“

Ὁ Ἀνδρέας φάνηκε σὰ νὰ περιμένε μιὰ ἀπάντηση ὠρισμένη, μιὰ ἀπάντηση ὅμως ποῦ δὲν ἤξερε μονάχος του νὰ βροῇ. Κι' ὅμως τοῦ ἦταν ὠρισμένη!

„Μιὰ τέτοιά νύχτα;“ εἶπε τὸ παιδὶ σὰ βυθισμένο σὲ μιὰ συνειδητὴ ἀφηρημάδα, „μιὰ τέτοια νύχτα . . . ὄχι! μιὰ τέτοια νύχτα δὲ σημαίνει μόνο πυρετὸ . . . Πυρετὸ ἔχουν πολλοὶ καὶ τὴν ἡμέρα . . . Τὴν ἡμέρα! . . . πόσο λίγο ξέρον τὶ τὴ ξεχωρίζει ἀπὸ τὴ νύχτα. Μιὰ τέτοια νύχτα, πατέρα, σημαίνει τὸ ξεκίνημα πρὸς τὸ ἄγνωστο! . . . Πόσο λίγο ξέρον τὶ θὰ ἴπῃ ἓνα τέτοιο ξεκίνημα!“

Κι' ὁ Ἀνδρέας: ὁ πατέρας:

„Ξεκίνημα πρὸς τὸ ἄγνωστο; . . . Ναὶ! ναὶ! δίκη ἔχεις, παιδὶ μου . . . ξεκινᾶμε . . . ξεκινᾶμε . . . Ποιοὶ ξεκινᾶμε; Ἐγὼ . . . ἐσὺ . . .“ Ἄλλος κανένας ξεκινάει; . . . Ὅχι! πὲς μου: ὄχι! Φοβᾶμαι τ' ἄγνωστο . . . μὰ ὄχι γιὰ μένα . . . ὄχι γιὰ μένα!“

„Βλέπεις ἐκεῖ; . . . Πατέρα! ἐκεῖ ἀρχίζει νὰ ξημερώνη . . . Τὸ βλέπεις; . . . πέρα . . . μακριὰ . . . Βλέπεις πῶς τρέχουν ὄλοι ἐκεῖθε; . . . Φεύγουν . . . ἀπ' τὸ σκοτάδι . . . τρέμουν ἀπ' τὸ κάθε τι ποῦ τοὺς κάνει νὰ εἶνε μόνοι! Γιατὶ δὲ ξέρον τὶ χρειάζεται γιὰ νάεινε κανεὶς μόνος!“

Κι' ὁ πυρετὸς ὑποχωροῦσε πάντα πιὸ πολὺ στὴ κρίση τῆς παραφροσύνης ποῦ πλησίαζε σὲ μιὰ κορύφωση ἐπικίνδυνη. Γιατὶ τὸ ἄρρωστο παιδὶ ἦταν τρελλὸ.

Τρελλὸ ἦταν τ' ἄγνωστο παιδὶ. Τὴ νύχτα ἔβλεπε πιὸ καλὰ ἀπὸ τὴν ἡμέρα. Γι' αὐτὸ τὶς νύχτες ἐσυνήθιζε νὰ ξαγρουπνάη καὶ τότε ἀκόμα ποῦ δὲν εἶχε πυρετὸ. Εἶχε χάσει τὸ μνημονικὸ του ἀπάνου σὲ κάτι ποῦ τοῦ συνέβηκε. Κ' ἔτσι βρέθηκε στὴ φυλακὴ. Θαροῦσε ἀκόμα πῶς βρι-

σκοτόταν σιὸ βαπόρι ἀπάνου ποῦ τὸν ἔφερενε πρὸς τὴ πατρίδα. Σὲ ποιά πατρίδα; Ποῦθε ἐρχότανε; . . . Ἴσως ἀργότερα το μάθουμε.

III

Εἶχε φωτίσει μιὰ καινούργια μέρα. Πρωΐ-πρωΐ ὁ φύλακας φώναξε τ' ἄρρωστο παιδί. Ἐκεῖνο τὸν ἀκολούθησε. Ὁ Ἀνδρέας ἐκοιμόταν. Ἐκτοτε δὲν ἰδωθῆκαν πιά. Ὄταν ἐξύπνησε ὁ Ἀνδρέας κύτταξε γύρω του. Μιὰ λύπη βαθεῖα ἐμαύρισετὸ πρόσωπὸ του.

„Πάει κι' αὐτὸς“, ἦσαν τὰ μόνα λόγια του.

Μιὰ μέρα ἢ πιὸ σωσιὰ: μιὰ νύχτα μόνο πέρασαν μαζὶ . . . μὰ εἶνε πολλὲς φορὲς ποῦ φτάνει ἔστω μιὰ νύχτα μόνο γιὰ νὰ γιομίση μιὰ ζωὴ δλόκληρη. Εἶνε στιγμὲς στὴ ζωὴ μας ποῦ περνᾶνε μὲ τὸ δευτερόλεπτο ποῦ τὶς ἐγέννησε. Δὲ σημαίνουν τίποτα. Εἶνε ἡ πνοὴ τῆς Δημιουργίας ποῦ τοὺς λείπει. Μὰ εἶνε ὅμως κι' ἄλλες ποῦ ἂν καὶ μένουνε στιγμὲς γιομίζουν μιὰ ζωὴ δλόκληρη μὲ τὴν ἐπίδρασὴ τους καὶ μοιάζουνε πολλὲς φορὲς σ' ἄ νὰ τραβᾶν πρὸς τὴν Αἰωνιότητα. Οἱ τελευταῖες αὐτὲς σημαίνουν στὴ ζωὴ μας μιὰ ἐποχὴ.

Τέτοια ἦταν κ' ἡ στιγμὴ ποῦ ἔδεσε τὸν Ἀνδρέα μὲ τ' ἄγνωστο παιδί. Γι' αὐτὸ σ' ἔνοιωσε τὴν ἀπομάκρυνσὴ του, ἓνα παράπονο παράξενο τὸν ἔπιασε κι' ἄρχισε ἀπότομα νὰ κλαίῃ καὶ σ' ἄν παιδί νὰ κλαίῃ. Κλάμμα παιδιάτικο δὲν εἶνε μόνο γιὰ παιδιά. Εἶνε τὸ μόνο ἀληθινὸ, τὸ μόνο κλάμμα. Τέτοια δάκρυα μοιάζουν μὲ λουλούδια. Χαράστους ποῦ σκορπᾶνε μὲ χέρια παιδικάκια χουλούδια ἀπὸ μυρτιὲς . . . (καὶ γιὰ νὰ προχωρήσουμε μὲ τὸ ποιητὴ):

„Πᾶνε ἀπ' τὸ δρόμο ποῦ ἄδειασε καὶ πᾶνε
„γύρω ἀπ' ὠχρὲς ἰτιὲς

„δίχως ἔμπρος οὔτε ἴσα
 „τὸ δρόμο νὰ ζητᾶνε . . .!“

Ὁ Ἀνδρέας εἶχε βυθιστῆ σὲ μιὰ βαθειὰ μελαγχολία. Τὶ νὰ σημαῖναν ὅλα αὐτὰ; Μιὰ τέτοια συνάντησις; ἕνας τέτοιος χωρισμὸς; Κάποτε-κάποτε βγαίναν ἀπ' τὸ στόμα του τὰ λόγια:

„Μοῦ τὸν πήρανε κι' αὐτὸν!“

Μὰ ἦταν δικὸς του; . . . Τὶ τὸν συνέδεσε μαζὶ του; . . . Κι' ἄλλα πολλὰ ἐσκεπτόταν. Ἄρχισε νὰ πιστεύῃ σὲ κάτι συμπτώσεις ποῦ εἶνε δυνατώτερες ἀπὸ τὴ θέλησή μας. Μὰ ὑπάρχουνε συμπτώσεις; . . . Μὴν εἶνε κάτι ποῦ εἶνε μέσα μας κι' ὅμως πολὺ πιὸ δυνατὸ ἀπ' τὴ θέλησή μας; Λύση δὲν εὔρισκε 'ς ὅσα σκεπτότανε. Ὡρα πολλὴ παραδερόνταν ἔτσι. Ἡ ματιὰ του ἦταν ἀφηρημένη — κάπου ἦταν ἡ σκέψις του προσηλωμένη . . . κάπου μακριὰ ποῦ ὡς πέρα ἐκεῖ δὲν ἔφταναν τὰ μάτια του. Θᾶφτανε τᾶχα ὡς πέρα ἐκεῖ ἡ καρδιὰ του; . . . Ὡ! ἡ καρδιὰ μας εἶνε τόσο ἀπέραντα μεγάλη . . .! Καὶ ποῦ δὲ φτάνει τᾶχα ὅταν δὲν ἔχουμε τὴ παράνομη φιλοδοξία νὰ τὴ σέρνουμε ἀπὸ πίσω μας, ἀλλὰ στραβοὶ καὶ σὲ μιὰ πίστη ἀπέραντη λησμονημένοι ἀκολουθᾶμε ὅπου μᾶς πάει ἐκείνη;

Τὰ μάτια του ἄξαφνα χτυπήσανε σὲ μερικὰ χαρτιά ποῦ ξεχασμένα ἦσαν ἔμπρὸς στὸ ξύλινο κρεβάτι. Σκύβει δειλὰ καὶ τὰ σηκώνει. Τὸ γράψιμο τοῦ φάνηκε γνωστὸ. Κι' ὅμως ποτὲ δὲν τὸ εἶχε ξαναἰδῆ.

„Νὰ! Νὰ! . . .“, ἦσαν τὰ λόγια του λιγάκι νευρικὰ καὶ μπερδεμένα, „δὲ μᾶς ξεχνάει ἡ σύμπτωσης.“

Ἀπάνου στὰ χαρτιά ἦσαν γραμμένοι μερικοὶ στίχοι. Γραμμὲς σβυσμένες ἐχωρίζαν κάπου-κάπου τὴ συνέχεια.

Κι' ἄρχισε ἔτσι νὰ διαβάζη:

„Σύγνεφα μαῦρα πέρα ἀγοκυλᾶνε . . .

„Πες μου: μὴ σὲ βαραίνει ἡ ξενητεία;

„Πες μου: ποῖα εἶν' ἡ πατρίδα ποῦ ζητᾶνε

τὰ μάτια σου πονετικά; . . .

—

„Γλυκεῖα Ψυχὴ: δὲν ἔχουμε πατρίδα —

„Δὲν ἔχουμε οὔτε σπίτι, οὔτε σκεπὴ —

„Μὰ ἡ καταιγίδα

„σᾶν ἔρθῃ — κ' εἶνε ἀπόψε ποῦ θᾶρθῇ —

—

„δὲ θᾶρθῃ ἐκεῖ ποῦ ἡ γῶρα εἶνε γυμνή.

—

„Θὰ πάῃ ὅπου εἶνε σπίτια κι' ὅπου οἱ ἀνθρώποι

„δὲ γνοιάζονται γιὰ τὴν οὐράνια ὄργῃ

„κι' ὅπου εἶνε τόποι

„μὲ μιὰ παράδοση παληὰ, γνωστὴ!

„Κ' ἔτσι σᾶν ἔρθῃ ἡ καταιγίδα

„θά θέλουν ὅλοι νᾶησαν ὀρφανοὶ·

„καὶ νᾶησαντε χωρὶς πατρίδα

„καὶ σᾶν καὶ μᾶς χωρὶς σκεπὴ!

— — — — —

„Γιατὶ σᾶν ἔρθῃ ἡ καταιγίδα

„δὲ θᾶρθῃ ἐκεῖ ποῦ ἡ γῶρα εἶνε γυμνή.“

Ἄπᾶνου ἀπὸ τὸ ποιῆμα αὐτὸ βρισκόταν ἡ ἀφιέρωσις:

„Σὲ . . . ποιά;“

Ὁ Ἄνδρέας τὸ ξαναδιάβασε. Τὰ μάτια του εἶχαν γιομίσει μὲ δάκρυα. Ἐπειτα δίπλωσε μὲ προσοχὴ τὰ χαρτιά καὶ τᾶκρουψε σιτὴ τσέπη του.

„Πρέπει! . . . πρέπει νὰ τὸν ξαναἰδῶ!“

Κι' ἄρχισε νὰ κάνη βήματα μέσ' στὸ δωμάτιο. Ἡ ὄψις του ἦταν σκοτεινὴ. Κάτι ἀπερίγραπτο εἶχε πάρει ἀπάνου της ἀπὸ τὴ νύχτα ποῦ εἶχε περάσει.

Ὅταν ἐμπῆκε ὁ φύλακας, ὠρμησε ὁ Ἀνδρέας ἀπάνου του:

„Πέστε μου“ τοῦ λέει, „σᾶς ἰκετεύω . . . πέστε μου . . . ποῦ τὸν ἐπήγατε;“

Ὁ φύλακας ἐγαμογέλασε καὶ πέρασε.

Ὁ Ἀνδρέας προχώρησε πρὸς τὸ παράθυρο. Ἐξω ἔπεφτε ἡ Ψιλὴ βροχὴ. Ἦταν τὸ βραδυνὸ προαίσθημα ποῦ ἔπρεπε νὰ ἐκπληρωθῇ.

Γ. Κεφάλαιο.

I

Ἦταν τὸ χάραγμα τὸ μελαγχολικὸ μὲ τὴ ψιλὴ καὶ σιγανὴ βροχὴ του ποῦ δὲν εἶχε πάψει ἀπὸ τὸ βράδυ. Ἦταν τὸ σκοτεινὸ καὶ ὀρθμικὸ προαίσθημα ποῦ χτὲς τὸ βράδυ ἐχτύπαγε στὰ τζάμια ἀπάνου ἐνὸς σπιτιοῦ ποῦ ἔπρεπε νὰ γκρεμιστῇ.

Ἔτσι ξημέρωσε ὅταν ξύπνησε ἡ Ἀγνή ἀπάνου στὸ σκαμνὶ ἐνὸς δρόμου.

Σὲ λίγο κάποια πόρτα ἦταν ἐμπρὸς της ἀνοιχτὴ.

„Ποῦ μὲ πηγαίνετε; . . . Ἀφίστεμε! . . . Θέλω νὰ φύγω!“

Μὰ ὁ γέρος ὑπερέτης δὲν τὴν ἄφισε ἀπ' τὸ χέρι του.

Ἐνα βραχνὸ, ξεκαρδισμένο γέλοιο ἀκούστηκε ἀπ' τὸ βάθος τοῦ διαδρόμου.

Καὶ μιὰ φωνή:

„Αγησίλαε! Μὴ σοῦ ξεφύγη!“

Ἡ Ἀγνή ἐκύτταξε τρομαγμένη. Ἐνας ἄνθρωπος ψηλὸς μ' ἓνα βαρὸν κ' ἠλιοκαμμένο πρόσωπο προχωροῦσε ἀπέναντί της.

„Σὺ εἶσαι ἡ μικροῦλα;“ ἦσαν τὰ λόγια του βραχνα καὶ ἀπότομα. Κ' ἔτσι τὴν ἄρπαξε στὰ χέρια του καὶ τὴν ἐσήκωσε ψηλὰ.

„Καὶ πόσο εἶνε χαριτωμένο τὸ μικρὸ μας!“ ἐπρόσθεσε ἀφίνοντας τὴν κ' ἦταν τὸ γέλοιο του ποῦ ἐπακολούθησε βραχνότερο καὶ πιὸ ξεκαρδισμένο.

Ἡ Ἀγνή ἔστρεψε τὰ μάτια της πρὸς τὸν ὑπερέτη σᾶν κᾶτι νὰ ζητοῦσε. Ἐκεῖνος τὴν ἐτράβηξε ἀπ' τὸ χέρι καὶ προχώρησε μαζί της.

„Περάστε“, τῆς λέει μὲ ἤρεμη καὶ χαμηλὴ φωνή, „τὸ δωμάτιο εἶνε γιὰ σᾶς. Ὅλα εἶνε στὴ διάθεσή σας. Ἀλλάξτε ἀμέσως μὴ κρυώσετε . . . γιατί βραχίκατε. Ἡ κυρία εἶπε νὰ σᾶς ἀφίσουμε νὰ κοιμηθῆτε.“

„Ἡ . . . κυρία;“ ξέφυγε — δίχως νὰ τὸ θέλῃ — ἀπὸ τὸ στόμα της.

Ὁ ὑπερέτης χαμήλωσε τὰ μάτια του.

„Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς εὐχηθῶ ἓναν ὕπνο εὐχάριστο. Δὲ θὰ σᾶς ξυπνήσουμε!“

II

Τὸ δωμάτιο ἦταν μικρὸ μὰ ἦταν βαλμένο μὲ μιὰ ἐπιτήδεια προσοχὴ καὶ φροντίδα. Φαινότανε σᾶν κᾶποιο χέρι νᾶειχε περάσει ἀπάνου του, δίχως ν' ἀφίση οὔτ' ἓνα κᾶτι πιὸ πολὺ ἀπὸ ἓνα χἀϊδεμμα.

Ἀπάνου 'ς ἓνα τραπεζάκι χαμηλο βρισκόσαντε λου-

λούδια σκορπισμένα, σὰν κάποιος ἄνεμος νὰ τᾶχε φέρει ἀπὸ μακριὰ. Κοῖνα ἦσαν κάτασπρα καὶ μοιάζαν μὲ ψυχὲς ποῦ λυτρωθήκαν. Γιὰ τὴν Ἀγνή, ποῦ ἦταν παιδί κ' ἦταν ἀθώα, ἦταν ἡ πρώτη ὠμορφή ἐκπληξίς. Καὶ σκέφθηκε νὰ τὰ μαζέψῃ ὅλα μαζί στὰ χέρια της καὶ νὰ τὰ δίξῃ ἀπάνου της. Μὰ ἦταν βρεγμένη καὶ δὲν ἔνοιωθε τὸν ἑαυτὸ της κάτω ἀπ' τὰ δροῦχα της τὰ ξεσκισμένα. Ἡ λύσις ὅμως ἦταν εὐκόλη. Σὲ λίγο ἦταν ὀλόγυμνη. Κ' ἔτσι γονάτισε μπροστὰ στὰ κοῖνα.

Ἄξαφνα ὅμως πετάχτηκε τρομαγμένη κ' ἐκύτταξε γύρω της μὲ μιὰ ἀνήσυχη ντροπὴ. Τὰ μάτια της ἔμειναν καρφωμένα 'ς ἓνα καθρέφτη ἀπάνου ποῦ ἦταν στημένος ἀπέναντί της. Ἦταν γιὰ πρώτη της φορὰ ποῦ ἀντίκρουσε ὀλοζώντανη τὴν ὠμορφιά της. Κι' ἀνάμεσα ἀπ' τὰ σκέλη της ἐγλύστρησε σὰν φρίκη ἓνα τρεμούλιασμα ἑνὸς πόθου ἀόριστου. Ἐνας χορὸς ἀπὸ ἀγγελούδια ἦταν τριγύρω της καὶ τὴν ὕμνοῦσε. Κάθε παλμὸς της εἶχε γίνει πιά τραγοῦδι καὶ στὸ δυνθμὸ του σπαρταροῦσε ὀλόκληρη. Καὶ γύρω της, παντοῦ ὅπου εἶχε αἰσθήσεις ἔνοιωσε κάτι σὰν προσέγγιση . . . ἀλλὰ ποιὰ προσέγγιση; . . . Πάντοτε πιο κοντὰ της . . . σὲ λίγο θὰ τὴν ἄγγιζε τὸ „κάτι“ ἐκεῖνο . . . ὦ! καὶ πόσο σι' ἄγγιγμὰ του θ' ἀνατρίχιαζε . . .!

Εἶνε ἡ στιγμή ποῦ τὰ κορίτσια αἰσθάνονται σὰν κάτι νὰ γεννιέται μέσα τους . . . σὰν κάτι ὅμως ποῦ πιά δὲν εἶνε κοριτσιάστικο . . .! Καὶ ὁ διαβάτης ποῦ περνάει τέτοιες στιγμὲς γύρω ἀπ' τὴ χώρα τους — μια χώρα πάντοτε ἀνοιξιάτικη — ἀκοῦει ἀπὸ μακριὰ ἓνα τραγοῦδι — τὸ τραγοῦδι τους — καὶ σταματᾷ . . . γιὰτὶ εἶνε τὸ τραγοῦδι τους ποῦ τὸν καλεῖ:

„Απόψε ἀκόμα μόνες
 „στο δειλινὸ ἀντικρὺ
 „κρατᾶμε τὶς κορῶνες
 „μὲ μιὰ γλυκειὰ ντροπὴ.
 „Απόψε εἴμαστε ἀκόμα
 „παιδιά, καὶ τραγουδάει
 „τῆς καθεμιᾶς τὸ στόμα
 „τραγοῦδια γιὰ τὸ Μάη!
 „Κι' ἀκούγοντας τὸ μπάτη
 „λέμε μ' ὠχρὴ ματιὰ:
 „Θὰ φέρῃ ἀπόψε κᾶτι
 „γιὰ καθεμια ἢ νυχτιὰ!
 „Γιὰ μᾶς φυσάει τοῦ μπάτη
 „τὸ κλάμμα ἀπὸ μακριὰ
 „κ' εἶνε γιὰ μᾶς κρεββάτι
 „στρωμένο νυφικὰ!“

Ἔτσι εἶνε ἀπάνου-κάτου τὸ τραγοῦδι. Καὶ σβύνει πάντοτε σὲ μιὰ τρελλὴ ἐκπλήρωση.

Τέτοια ἔνοιωσε κ' ἡ Ἄγνη κ' ἔπεσε ἀπάνου στὸ κρεββάτι κι' ἄρχισε νὰ κλαίῃ . . . νὰ κλαίῃ ἀπαρηγόρητα . . . Κ' εἶνε ἀπ' τὰ τέτοια δάκρυα ποῦ γεννιέται ἡ Ἄμαρτία!

III

Εἶχε περάσει μεσημέρι κ' ἡ Ἄγνη ἐκοιμώταν.

Ὅταν ἐξύπνησε — μιὰ κυρία ἦταν στὴ πόρτα ὁρθὴ σὰ νὰ περίμενε τὸ ξύπνημά της.

Ὁχρὴ ἦταν κι' ὠμορφη ἡ κυρία. Τὰ μάτια της νυχτερινὰ καὶ βαθουλά. Τὰ δάχτυλά της κάτασπρα καὶ μακρουλά. Ἔτσι ὅπως ἦτανε στὴ πόρτα ὠχρὴ κι' ἀκίνητη θὰ τὴν ἐσύγγιζε κανεὶς μὲ τ' ἄγια ἐκεῖνα καὶ παλῆὰ εἰκονί-

ματα ποῦ εἶνε οἱ τεχνῖτες τους λησμονημένοι — γιατί προτίμησαν νὰ μείνουν ἄγνωστοι κι' ἀνώνυμοι μπροστὰ στὸ δημιούργημά τους.

Ἡ Ἀγνή δὲν ἐταράχτηκε στ' ἀντίκρουμά της. Ἀνασηκώθηκε μηχανικά κι' ἀφοῦ τῆ κύτταξε βαθειὰ στὰ μάτια σὰ νὰ ζητοῦσε κἀτι ποῦ ἤξερε καὶ ποῦ δὲν ἦταν ξένο, τῆς λέει μὲ μιὰ φωνὴ τρεμουλιαστή:

„Κυρία μου! . . . εἶσθε ἀκόμα στ' ὄνειρό μου;“

Ἡ κυρία ἔμεινε βουβὴ κι' ἀκίνητη.

„Κυρία μου! . . . πῶς εἶσθε ὄνειροεμμένη!“

Μιὰ ἀπέραντη σιωπὴ ἐπακολούθησε. Ἦταν ἀπ' τὶς σιωπὲς ἐπεῖνες ποῦ γεννᾶνε τρόμο. Καὶ ἡ κυρία ἄρχισε νὰ τρέμη. Οἱ δύο γυναῖκες κυτταγόσαντε στὰ μάτια. Κ' οἱ ματιές τους ἦσαν ἐπίμονες. Ἡ Ἀγνή δὲν ἤξερε νὰ ξεχωρίσῃ τὴ στιγμὴ, τὴν ἀμφίβολη ἐκείνη στιγμὴ ποῦ παύει τ' ὄνειρο κι' ἀρχίζει ἡ ἀλήθεια, ποῦ τ' ὄραμα ἔποχωρεῖ στὴ πραγματικότητα.

„Κυρία μου!“, ξανάρχισε σὲ λίγο, „γιατὶ τὰ μάτια σας εἶνε τόσο σκοτεινιασμένα;“

Κ' ἐπακούθησε μιὰ ἀδιάκοπη σειρά ἀπὸ ἐρωτήματα:

„Γιατὶ εἶνε ὠχρὸ τὸ πρόσωπό σας, καὶ ἡ ὠχρα του γιατί εἶνε τόσο ἀνήσκιωτη;“

„Γιατὶ εἶνε ἡ ὄψις σας νυχτερινώτερη κι' ἀπὸ τὴ πιὸ συγνεφιασμένη νύχτα;“

„Ποιὰ εἶν' ἡ σιωπὴ σας ποῦ εἶνε τόσο ἀπόκοσμη σὰν ἀπ' τὰ οὐράνια νᾶητανε ξενητεμμένη;“

„Ποιὰ εἶν' ἡ πατρίδα σας ποῦ σᾶς κρατᾶει σὲ τόσο πόνο ἐξωρισμένη;“

„Ποῦ εἶν' ἡ πορφύρα σας ποῦ σᾶς τὴν ἔκλεψε τὸ ἡλιοβασίλεμμα;“

„Ποιὰ εἶν' ἡ χαρὰ στὸ κόσμο ἀφοῦ τὰ μάτια σας δὲ μὴν ἐγνώρισαν;“

„Ποιὰ εἶνε στὸ κόσμο ἡ λύπη ἀφοῦ δὲ ξέρουνε ποιὰ εἶνε ἡ δική σας;“

„Ποῦθε φερόμενο εἶνε τὸ σύγνεφο ποῦ σκοτεινιάζει τὴ καρδιά σας;“

„Ποιὸς ἦταν ποῦ ἀνοιξε στὰ στήθια σας τὸ δρόμο τοῦ ἀνεκπλήρωτου;“

Στὸ κάθε ἐρώτημα γινόταν κ' ἡ φωνή της ὄλο πιὸ ἀδύνατη καὶ μακρυνή. Δὲν ἦτανε ἡ Ἀγνή ποῦ ἀπὸ τὸ στόμα της ἐβγαίνανε τὰ λόγια ὅπως ἀκούστηκαν. Ἦταν μονάχα ἕνας ἀντίλαλος ποῦ παρεμόρφωνε τὰ λόγια της καὶ τὰ ξανάφερνε μ' ἀλλιότικη μορφή.

„Ἀγνή μου!“, ἀκούστηκε σὲ λίγο μιά δειλὴ καὶ σιγανὴ φωνή.

„Θεέ μου! Δὲν ἦταν ὄνειρο;“, φώναξε ἡ Ἀγνή καὶ πήδησε ὄξω ἀπ' τὸ κρεβάτι της μὲ τρόμο.

„Ἀγνή! ... παιδί μου!“, ξανακούστηκε σὲ λίγο ἡ ἴδια δειλὴ καὶ σιγανὴ φωνή.

Κ' ἡ Μητέρα ἀγκάλιασε τὸ κορίτσι.

Μὰ τὸ κορίτσι δὲν ἔνοιωσε τὴ Μητέρα!

IV

Ἡ Βιργινία κρατοῦσε τὴ καταγωγή της ἀπὸ μιὰ γνωστὴ παλιὰ οἰκογένεια. Στὴ πόλη μας μιλοῦσαν πάντοτε γι' αὐτὸ τὸ σπίτι ποῦ εἶχε μείνει πρότυπο στὶς πολυτέλειες καὶ γιορτές. Τὸ χρόνο ποῦ γεννήθηκε ἡ Βιργινία, λένε διὸ σπίτι τους φιλοξενοῦσαν οἱ γονεῖς της κάποιον πρίγγηπα ἀπὸ μιὰ χώρα μακρυνή κεῖθε ἀπ' τὸ πέλαγο. Τὴν ἴδια ἡμέρα ποῦ γεννήθηκε, χάθηκε ὁ πρίγγηπας ἀπὸ τὸ

σπίτι κ' ἡ μητέρα πέθανε. Ὁ πρόγγηπας δὲ ξαναγύρισε. Ακόμα λιγώτερο ἡ μητέρα της. Κανένας δὲν ἐζήτησε νὰ ξεδιαλύνη τὸ μυστήριό ποῦ ἐκρουβώταν πίσω ἀπὸ μιὰ τέτοια σύμπτωση. Ἐκτοτε πιά ὁ πατέρας της δὲ ξαναβγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι του, ὡς ποῦ μιὰ μέρα πέθανε κ' αὐτὸς κ' ἀφῆκε ὀλοκλήρη τὴ περιουσία του στὴ Βιογινία.

Σύμφωνα μὲ τὴ τελευταία θέληση τοῦ πατέρα της, ἡ Βιογινία κλείστηκε ἔς ἓνα μοναστήρι κ' ἐκεῖ ἀνατράφηκε. Ἡ ἀνατροφή της ἦταν αὐστηρὴ κ' ἐνάρετη. Ἀναθρεμμένη στὴ μοναξιά συνήθισε νὰ ζῆ μὲ τὸν ἑαυτὸ της. Δὲν ἤξερε ἀπὸ τίς χαρὲς τοῦ κόσμου, δὲν ἤξερε ἀπὸ τίς κακίες του. Ἡ σκέψις της ἦτανε πάντα ἀθώα κ' ἡ καρδιά της πονεμένη. Ὁ πόνος εἶχε γρήγορα χαράξει τὰ ἴχνη του στὸ πρόσωπό της. Δὲν ἦταν πόνος συγκεκριμένος. Δὲν ἦταν οὔτε ἡ ἔλλειψις τῆς χαρᾶς. Ἀόριστος κ' ἀπέραντος ἦταν ὁ πόνος της σὰν πόνος ξενητείας. Μὰ οὔτε σὰν κάθε πόνος ξενητείας. Γιατὶ ὅποιος ξέρει τὴ πατρίδα του κ' ἀπομακρύνθηκε ἀπ' τὴ στέγη της πονάει γιὰ κάτι ποῦ ἔχασε. Ἡ Βιογινία ὅμως δὲν εἶχε χάσει τίποτα γιατί δὲν εἶχε καί ποτὲ της κάτι. Ὁ πόνος της ἔμοιαζε μὲ τέτοιο πόνο ξενητείας ποῦ νοιώθει ὅποιος ποτὲ του δὲν ἐγνώρισε πατρίδα. Γι' αὐτὸ εἶνε καταδικασμένος σὲ μιὰ ἀνεκπλήρωτη νοσταλγία.

Τὰ δεκαεφτά της χρόνια συμπλήρωνε ἡ Βιογινία ὅταν ἀφῆκε πιά τὸ μοναστήρι. Κ' ἦταν μιὰ μέρα λυπητερή. Οἱ καλόγρηες δὲν ἤθελαν νὰ τὴν ἀφίσουνε νὰ φύγη, γιατί ἀγαπούσαν τὸ κορίτσι μὲ τὰ ὄνειρεμμένα βαθυουλὰ του μάτια. Καὶ κλαίγανε στὸν ἀποχωρισμό. Καὶ τὴ ρωτούσαν: ποῦ πηγαίνει! Μὰ οὔτε κ' ἐκείνη τῶξερε. Γιατὶ δὲν ἤξερε γιὰ ποῦ τραβᾶνε οἱ δρόμοι ποῦ ἔξω βρίσκονται ἀπ' τὰ

στήθεια μας. Κ' ἔτσι ἔκλαψε κ' ἐκείνη κ' ἔκλαψαν ὅλες τοὺς μαζί!

Ἄπ' τὴν ἡμέρα ποῦ τὴ πρωτόειδανε στὴ πόλη, δὲ τὴ ξανάειδαν πιά παρὰ μονάχα σὲ δυὸ χρόνια. Κ' εἶπαν πῶς γύρισε ἀπὸ μακρυνὸ ταξείδι. Τὸν ἴδιο χρόνο ἔδεσε τὴ ζωὴ της στὸ πλάϊ ἑνὸς ἰλάρχου. Ὁ παπᾶς ποῦ τοὺς στεφάνωσε τοὺς ρώτησε ἂν ἀγαπιῶνται. Δὲν ἀρνήθησαν στὸ ἐρώτημά του. Ἐκτοτε ζήσανε μαζί.

Τὸν ἄνθρωπο ποῦ πῆρε γι' ἄντρα τὸν γνωρίσαμε. Ἦταν ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ βαρὺ κ' ἠλιοκαμμένο πρόσωπο ποῦ μὲ τ' ἀπότομο ξεκαρδισμένο γέλιο του ὑποδέχτηκε τὴν Ἀγνή. Τ' ὄνομά του ἦταν Γρηγόρης. Εἶχε ὑπερετήσει χρόνια στὸ ἵπικὸ μὰ διὰ παντρεύτηκε ἐγκατέλειπε τὸ ἐπάγγελμά του. Ἡ γυναίκα του ἦταν ὠμορφη καὶ πλούσια. Γιατὶ νὰ μείνη στὴ δουλειὰ καὶ πειθαρχία;

Τόσα χρόνια ποῦ ἔζησαν μαζί δὲν ἀκούστηκε στὴ πόλη τίποτα γιὰ τὴ ζωὴ ποῦ ἔκάνανε. Ὁ Γρηγόρης ἦταν ἐκ φύσεως ἀπότομος. Μὰ κάπου — κάπου ἐφύλαγε μέσα του μιὰ καλωσύνη. Καὶ τὴν ἔδειχνε διὰν ἔπρεπε. Μὰ ἦταν μιὰ τόσο μετρομένη καλωσύνη. Κι' ἄλλωστε τί θὰ εἶπῃ μονάχη της ἢ καλωσύνη; . . . Νὰ νοιώσῃ τὴ γυναίκα του δὲν ἤξερε. Καὶ δὲ μπορούσε νὰ τὴ νοιώσῃ.

Παιδιὰ δὲν εἶχανε. Μιὰ μέρα κάπου εἰπώθηκε πῶς ζοῦσαν σ' ἄν ἀδέρφια. Περισσότερα δὲν εἶχαν εἰπωθῆ. Γιατὶ τὸ σπίτι τὸ παλῆδ εἶχε κληροδοτήσῃ γύρω ἀπὸ τοὺς τοίχους του ἕνα σεβασμὸ κι' ὅλοι περνούσανε μπροστά του μ' ἀληθινὴ εὐλάβεια.

Μὲ τὴν ἐμφάνισῃ τῆς Ἀγνῆς γεννήθηκε καὶ κάποιος ψίδυρος στὴ γειτωνεὶά. Τὶς πρώτες μέρες ἐκοκίνιζε ὁ Γρηγόρης διὰν ἔβγαινε ἀπ' τὸ σπίτι του. Μὰ γρήγορα ἐσυνή-

θισε στή περιέργεια ποῦ τὸν συνώδευε σὲ κάθε βῆμα του.
Καὶ πάντοτε ἤξερε τὴ χτυπητὴ κι' ἀπότομή του ἀπάντησε.

Ἡ Ἀγνή περνοῦσε τίς ἡμέρες τῆς κυτιάζοντας ἀπ' τὸ παράθυρο καὶ παρακολουθώντας πῶς τὰ σύγνεφα ὄλο πὶο πικνά . . . πὶο μαῦρα μαζεῦσαντε στὸν οὐρανό. Σπάνια μιλοῦσε.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο ρώτησε τὴ Βιογινία ποῦ ἦταν μητέρα τῆς:

„Τὰ σύγνεφα στὸν οὐρανὸ μαζεύονται ὄλο πὶο πικνά. Καὶ κάθε μέρα εἶνε πὶο μαῦρα. Πότε ἐπὶ τέλους θ' ἀρθῇ ἡ θύελλα;“

Ἡ Βιογινία τὴ κύτταξε μὲ μιὰ παράξενη ἀνησυχία:

„Παιδί μου! Μὲ τρομάζουνε τὰ μάτια σου! Γιατὶ ἀστράφτουν ἔτσι;“

„ὦ! δὲ τὸ ξέρετε; . . . Τὰ μάτια μου ὄνειρεύονται . . . καὶ κάθε νύχτα τ' ὄνειρεύονται: μιὰ θύελλα εἶνε ποῦ θ' ἀρθῇ!“

„Παιδί μου!“, κ' ἡ φωνὴ τῆς Βιογινίας ἦταν πνιγμένη. Καὶ σὲ λίγο:

„Μὴ προλαβαίνης τ' ἀναπόφευκτο!“

„Τὰ μάτια μου ἠλεκτρίζονται . . . Δὲ φταίω . . . σὰς τ' ὀρκίζομαι . . . Κι' ἀρχίζουν οἱ ἀστραπὲς ἀπὸ τὰ μάτια μου! Ἀλλὰ καὶ τί! μήπως γιὰ ν' αἶνε κάτι τὴ πραγματικότης εἶνε ἀπαραίτητο ἢ ἐμφάνισις τοῦ ν' αἶνε σύγχρονη μὲ τὸ προαίσθημά μας;“

Καὶ τῆς μητέρας ἡ φροντίδα ἀπάντησε:

„Τέτοια προαισθήματα καὶ τέτοιες σκέψεις διώξτε ἀπὸ μέσα σου, παιδί μου! Κύτταξε μένα, πάρε με μένα γιὰ

παράδειγμα, πῶς ἐμαράθηκα μέσ' στήν ἀπόγνωση. Ἐξῆσα πάντοτε μέσα στή πρόγνωση τοῦ ἀναπόφευκτου. Πρὶν ἔρθῃ ἀκόμα ζοῦσα μέσα του. Πολλές φορές δὲ θὰ γινόταν κἂν ἀλήθεια κι' ἀπὸ πολλὰ θὰ μ' ἔσωζε μιὰ σκέψη ὀρθή. Μὰ ἐγώ, στή πίστη ποῦ εἶχα στὸ προαίσθημά μου, στή πίστη ποῦ εἶχα στὸ ἀναπόφευκτο τῆς ἐκπληρώσεώς του, μὲ κάθε τρόπο ἐβάλθηκα γιὰ νὰ τὸ κάμω ἀλήθεια μόνο και μόνο γιὰ νὰ ἱκανοποιήσω τὴ προσδοκία μου, τὴ πιὸ φοιχτή μου ἀκόμα προσδοκία. Κ' ἔτσι πολλὰ μὲ βροῖκανε — ὄχι γιατί σι' ἀλήθεια ἦσαν ἀναπόφευκτα μὰ γιατί ἐγὼ τὰ πίστεψα ἔτσι!

Κ' ἐξακολούθησε σὲ λίγο:

„Μέσ' στὸ καθένα μας εἶνε μιὰ θέλησις ποῦ ὁ κόσμος τὴ βαφτίζει: Πεπρωμένο! Καὶ σκύβουμε κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴ θέληση . . . γιατί νομίζουμε πῶς εἶνε ξένη, πῶς εἶνε πέρα . . . ἀπάνου . . . γύρω μας! Ὁχι! Ἀγνή! Μέσα μας . . . μέσα μας βαθειὰ εἶνε ἡ θέλησις αὐτὴ . . . και μεῖς εἴμαστε ἡ Μοίρα μας!“

Καὶ τῆς Ἀγνῆς τὰ μάτια στράφηκαν ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο. Κι' ἀκούστηκε ἡ φωνή της:

„Καὶ . . . τὰ σύγνεφα;“

Κ' ἐπρόσθεσε ἀποφασισμένη:

„Μὴ κρέμεται κ' ἡ θύελλα ἀπὸ τὸ χέρι μας; . . . Ἡ θύελλα θᾶρθη . . . πρέπει νᾶρθη . . . ἀπόψε εἶνε ποῦ θᾶρθη. Εἴμαστε τᾶχα δυνατώτεροι ἀπ' τὸν ἄνεμο ποῦ τὴ τραβάει στὸ τόπο μάς;“

„Ὁ τόπος μας ἔχει παληὰ παράδοση ἀπὸ θύελλες και χαλασμούς, παιδί μου! Μὴ λές ὅμως πῶς θᾶρθη κι' ἄλλη θύελλα . . . γιατί γι' αὐτὴν πιά δὲ κρατᾶνε οἱ στέγες μας . . . Δοκιμαστήκαμε περισσότερο ἀπ' ὅτι φταίσαμε κ' ἤρθε ἡ

στιγμή, ποῦ θὰ μπορούσαμε μὲ δίκη νὰ ζητήσουμε τὸ
Λυτρωμό!

Οἱ δυὸ γυναῖκες βυθισθήκανε σὲ μιὰ σιωπή. Μὰ ἦταν
τέτοια ἡ σιωπή τους ποῦ ἔλεγε πὺ πολλὰ ἀπ' τὰ λόγια τους.

Καὶ τὸ ρολοῖ τῆς γειτωνειᾶς χτυποῦσε κάθε τόσο πὺ
βαρεῖα τὸ ξύπνημα τῆς νύχτας.

Κί' ἄξαφνα ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τῆς Βιοργινίας:

„Ἄγνή! μιὰ λέξη περιμένω μέρες τώρα νὰ μοῦ εἰπῆς
... Γιατί δὲ μοῦ τῆ λές, παιδί μου;“

Ἡ Ἄγνή τῆ κύτταξε μὲ ἀπορία.

„Ἄγνή! πές με: Μητέρα!“

Κί' ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Βιοργινίας κύλησε ἀπρόσκλητο
ἓνα δάκρυ.

„Μίλα μου, Ἄγνή! πόσο ἡ σιωπή σου μὲ σκοτώνει!“

— Για τὴν Ἄγνή ὅμως ἦταν ἄγνωστη μιὰ τέτοια λέξις.
Δὲν εἶχε μάθει τί θὰ εἰπῆ: Μητέρα! Δεκάξη χρόνια πέ-
ρασε χωρὶς φροντίδα μητρική. Καὶ γιὰ Μητέρα ἤξερε μόνο
τὴ Παρθένα! Ὅσον ἐδόθηκε ἡ ὀρφάνια καὶ ὅσον
ἀνατράφηκε σὺ πλάϊ της, Μοῖρα του γίνεται ἡ ὀρφάνια
καὶ πὰ δὲ ξεχωρίζεται ἀπ' τὴ πίκρα της.

Κ' ἔτσι τὰ λόγια τῆς Βιοργινίας ἦσαν προσπάθειες
ἄσκοπες. Ὅ, τι δὲν ἀνατράφηκε μαζί μας, δὲ κερδίζεται
ὕστερότερα. Ἡ Βιοργινία ὅμως ἀπόφευγε μιὰ τέτοια ἐξή-
γηση. Γιατὶ ἔνοιωθε πόσο εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ ὄμορφη
ἀνταπόκριση. Μὰ ὅσο πὺ ἐπίμονη γινόταν ἡ ἀπαίτησίς της,
τόσο αὐξανόταν μέσα της ἡ ἀπογοήτευσις.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο, μέσ' σὺ προαίσθημα μιᾶς θύελλας
ποῦ θὰρχότανε, ζητοῦσε ἡ Βιοργινία νὰ προλάβῃ τὸ ἀνεπα-
νόρθωτο μὲ τὴν ἐκπλήρωση τῆς μητρικῆς ἐπιθυμίας της.
Γιατὶ ἔτρεμε μήπως σὲ λίγο πὰ εἶνε ἀργά. Παντοῦ ἦσαν

προμνήματα μιᾶς συφορᾶς. Τὸ ἡλιοβασίλεμμα δὲν ἦταν ὅπως ἄλλοτε. Καὶ τὸ ρολοῖ τῆς γειτωνειᾶς χτυποῦσε ὑπόκωφα. Καὶ μέσ' στα μάτια τῆς Ἀγνῆς ποῦ ἀστράφτανε κᾶτι ξυπνοῦσε ποῦ ἔμοιαζε σᾶν ἀναπόφρευκτο. Καὶ τᾶβλεπε ὅλα ἡ Βιοργνία. Κι' ἄς προσπαθοῦσε νὰ καθησυχᾶσῃ τὸ παιδί της.

Κι' ἄξαφνα ἐκεῖ ποῦ ἐπέμενε στὴν ἄσκοπη παράκλησή της . . . ξέσπασε ἡ θύελλα.

Ἡ Ἀγνή ἔμεινε ὠχρὴ κι' ἀκίνητη.

Ἡ Βιοργνία ἔτρεξε στὴ πόρτα κι' ἀφοῦ τὴν ἀνοιξε σπασμωδικά, ἄρχισε νὰ φωνάζῃ:

„Γρηγόρη! . . . Ἀγησίλαε! . . . Κλείστε τὰ παράθυρα! . . . κλείστε τα παράθυρα!“

Δ. Κεφάλαιο.

I

Κ' ἦταν τὸ βράδυ ποῦ κατέληξε στὴ θύελλα.

Τὰ βράδια ποῦ τελειώνουνε μὲ θύελλες πολλὰ εἶνε στὴ ζωὴ μας. Καὶ σκοτεινιάζει ὁ οὐρανὸς καὶ γίνεται πιὸ μαῦρος κι' ἀπ' τὴ νύχτα. Μὰ τέτοια θύελλα, σᾶν τὴ νύχτα ἐκείνη, ἦταν στὴ χώρα μας μοναδική. Παλῆα παράδοση ἀπὸ θύελλες ἔχει ἡ χώρα μας, γι' αὐτὸ εἶνε ἡ χώρα μας ξεγυμνωμένη — καὶ σπάνια ἀπάντησα ἕνα δέντρο ποῦ ἔστω γερομένο ἢ ἕνα χαμόκλαδο ποῦ ἔστω νὰ σέρνεται στὴν ἔκτασή της. Παντοῦ εἶνε ἐρῆμια καὶ μὲ κόπο ἀχάριστο παλεύουν ὅσα σπίτια δὲ γκρεμίστηκαν ἀκόμα νὰ ἰσχυρισθοῦνε